



VITAFÓRUM

Ceterum censeo, ne beszéljünk még rendészettudományról

Ceterum censeo, let's not talk about law enforcement yet

Balla Zoltán

Dr. PhD, főiskolai tanár, habilitált egyetemi docens
Nemzeti Közszolgálati Egyetem,
Rendészettudományi Kar
balla.zoltan@uni-nke.hu



Absztrakt

Cél: A tanulmány egyik célja a szintetizálásra törekvő vita generálása. Az alulolában lévő rendészettudomány az elmúlt mintegy 30 évben – számos kiváló rendészeti kutató építő gondolatainak köszönhetően – sokat fejlődött, de ennek ellenére ma még nem beszélhetünk ilyen önálló tudományterületről. A tényleges tudományággá történő válásához nélkülözhetetlen – többek között – a tárgykör alapproblémairól történő nyílt és vitát kereső polemizálás, ennek során a tudományos alapfogalmak konszenzusos rögzítése. A tudománnyá váláshoz nélkülözhetetlen a rendészethez köthető jogszabályok kritikus vizsgálata, így az Alaptörvényhez és önmagukhoz viszonyított elemzése, különös tekintettel a fogalmi zavarokra, a szubjektíve értelmezhető kifejezésekre. Jelen tanulmány további célja – a tudományelméleti egyes problémák vázolása mellett – az Alaptörvény és a rendőrségi törvény rendőrségi feladatmeghatározásának és egyéb jogintézmények ellentmondásainak feltárása, a jogszabályhelyek újraszabályozásának indoklása. Olyan gondolatok megfontolásra történő felvetése, amelyek a kodifikátorok számára az Alaptörvény következő módosításához, illetve perspektívájában a rendőrségi törvény generális tartalmú szabályozásához segítséget adhatnak.

Módszertan: Metodológiai szempontból az egyes fogalmi elemek értelmezése során az Alaptörvényre figyelemmel a rendőrségi törvény tételes elemzése mellett

A tanulmány a 2023. november 23-án megrendezett *A rendészeti jogszabályok fejlesztésének perspektívái* című konferencián elhangzott, *Jogalkotási anomáliák a rendőrségi jogban* című előadás írásos változata. A szerző a kéziratot magyar nyelven nyújtotta be. Benyújtás: 2024. 02. 24. Elfogadás: 2024. 05. 06.

a szakirodalmat és a vonatkozó kutatási eredményeket használta fel a szerző. Másrészt két kapitányság közrendvédelmi és közlekedésrendészeti állománya, illetve a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Karának nappali tagozatos és mesterszakos hallgatóinak körében nem reprezentatív felméréssel adathalmaz gyűjtésére került sor, amiből következtetéseket lehetett levonni. **Megállapítások:** Vitákra márpedig szükség van. Ennek folyamatában az alakulóban lévő rendészettudomány fejlődéséhez szükséges legalapvetőbb dogmatikai kérdésekben konszenzusra kell jutni, ehhez többek között kritikus alapon revideálni kell a *Rendészettudományi szaklexikon* számos szócikkét. A rendőrség és a rendészet közé egyenlőség jelet tenni, a két kategóriát szinonimaként értékelni súlyos tévedés. A rendészeti és a rendőrségi feladat törvényi alapokon nyugvó jogi tárgya hozzávetőlegesen egyforma. A rendészeti jogszabályok közül a rendőrségi törvény az elsődleges. Ennek közfeladatmeghatározása (a jogi tárgy megnevezése), az Alaptörvény vonatkozó cikkét is ideértve, sürgősen újragondolandó, mivel a gyakorlat szempontjából eltérő, sőt akár önkényes jogi értelmezésre ad okot. Másrészt az alakulóban lévő rendészettudomány perspektíváit alapjaiban előnytelenül befolyásolja.

Érték: A tanulmány kritikai élel rámutat az alakulóban lévő rendészettudomány diagnózisára, egyben részleges prognózist szeretne adni a rendészet, a rendőrség jogi szabályozásának kollízióira, a kodifikáció perspektíváinak szükségességére.

Kulcsszavak: Alaptörvény, alakulóban lévő rendészettudomány, rendészeti jogszabályok, rendőrség

Abstract

Aim: One of the aims of the study is to generate a debate that seeks to synthesise. The nascent field of law enforcement has developed a lot over the last 30 years or so, thanks to the constructive ideas of many eminent law enforcement researchers, but it is not yet a discipline in its own right. In order to become a genuine discipline, it is essential, among other things, to engage in open and debatable polemics on the basic problems of the subject, and in doing so to establish a consensus on the basic scientific concepts. To become a science, it is essential to critically examine the legislation relating to policing, and thus to analyse it in relation to the Fundamental Law and to itself, with particular attention to conceptual confusion and subjectively interpretable terms. In addition to outlining certain problems of scientific theory, the present study also aims to explore the contradictions between the definition of police tasks and other legal provisions in the Fundamental Law and the Police Act, and to justify the redefinition of the legal provisions. To put forward ideas for consideration which may

help codifiers in the next amendment of the Fundamental Law and, in the long term, in the regulation of the general content of the Police Act.

Methodology: From a methodological point of view, the interpretation of the individual conceptual elements was based on the Fundamental Law, the analysis of the Police Act, the literature and the relevant research results. On the other hand, a non-representative survey was carried out among Traffic Police of two police stations full-time and master students of the Faculty of Law Enforcement of the Ludovika University of Public Service, in order to collect a set of data from which conclusions could be drawn.

Findings: Debates are necessary. In the process, consensus must be reached on the most fundamental dogmatic issues necessary for the development of the nascent science of policing, including a critical revision of many of the *Law enforcement lexicon's* entries. To equate police and policing, to regard the two categories as synonymous, is a serious mistake. The legal object of the police and the police function, which is based on law, is approximately the same. The police law is the primary law of law enforcement. The definition of its public task (the legal subject matter), including the relevant article of the Fundamental Law, urgently needs to be reconsidered, as it gives rise to differing, even arbitrary, legal interpretations in practice. On the other hand, it fundamentally undermines the prospects of the nascent science of law and order.

Value: The study critically points out the diagnosis of the nascent police science, at the same time it wants to give a partial prognosis on the collisions of the legal regulation of law enforcement and police, and the need for codification perspectives.

Keywords: Constitution, emerging law enforcement, policing legislation, police

Bevezetés

Jogot végeztem. Jogász vagyok.

A jogászok szigorúan tisztelik a jog fogalmi rendszerét, a jogi axiómákon alapuló logikai érveléssel történő magyarázatot. A jogász nem állíthatja a tulajdonról, hogy az ugyanazt jelenti, mint a birtok, a vélelemről, hogy egyenlő a fikcióval. A jogász nem mondhatja valamiről, hogy azért van, mert létezését többen mondják. A jogász érvelés alapeleme a bizonyítás. Gondolkodása kereteit a jog, a jogtudomány definícióinak zárt rendszere adja. Ugyanígy van ez más tudományokban is.

A rendészetnek szüksége van a tiszta dogmatikai alapokon nyugvó fogalmi architektúrára, a rendszerezett, a rendészettel foglalkozó szellemi kör

meghatározó többsége által igaznak elismert szintetizált tudományos ismeretekre, amelyek aztán objektíve kitermelik a tudományos definíciókat, kategóriákat, ezek együttesen a tudományos törvényszerűségeket. Az így létrejött tudományos rendészeti eredmények tudományágként elismerést nyernek, és ezeket felhasználhatóvá teszik a rendészeti oktatásban. A diszciplinán belül oktathatók lesznek a tudományos tantárgyak.

Az alakulóban lévő rendészettudomány művelői az elmúlt évtizedekben – sokan a 18. századi szerzőkig visszamenően – többféleképpen definiálták a rendészetet. Ennek talán legfőbb oka, hogy a rendészetet ugyan a szerzők döntő többsége a biztonsághoz, a veszélyhelyzethez köti, de aztán ennek részletesebb meghatározása rendkívül széles körű megközelítésre ad alkalmat. Amivel a szerzők élnek is.

A magam részéről – premisszaként kezelve a rendészet közigazgatási ágazati jellemzőjét, az erőszak alkalmazásának privilégiumát és a speciális tárgyát, eszközrendszerét – a különféle fogalmak egybevetésével rendészet alatt értem:

- azt a közigazgatási tevékenységet, amelynek igazgatási tárgya a közbiztonság (közrend),
- amit az erőszakmonopólium keretében,
- adekvát rendészeti intézkedésekkel, kényszerintézkedésekkel és titkos eszközök alkalmazásával sajátos intézményrendszerrel és személyzettel realizál (Balla, 2017).

Megjegyzendő, hogy magam is osztom azt a ma már a rendészeti kutatók mértékadó többsége által elfogadott álláspontot, hogy a rendészet és a rendvédelem analóg kifejezések, utóbbi önálló és a rendészettől eltérő tartalommal történő feltöltésére tett eddigi kísérletek nélkülözik a tudományos érvek mentén történő bizonyítási eljárást.¹

1 A rendvédelem kifejezés 1990-es évek elején történt bevezetése néhány egyébként kiváló határőr oktató és kutató sajátos szellemi termékeként jelent meg a hazai szakirodalomban. Így főleg Ernyes Mihály, Parádi József, Opál Sándor Zachar József, Beregyei József, Bernáth Mihály és mások a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság (továbbiakban: Társaság) tagjaként különféle, de egymástól eltérő tartalmú kísérleteket tettek a rendvédelem fogalmi meghatározására. Ezek a szerzők egyebekben elismerésre méltóan gazdagították a katonai/határőri és egyéb fegyveres szervekre vonatkozó addigi tudásunkat, Ernyes Mihály és Parádi József például tiszteletre méltó kutatási eredményeket értek el többek között a csendőrség kialakulásának, intézményi jellemzőinek, társadalmi szerepének bemutatásában. A Társaság publikációi főleg a valamikori Rendőrtisztví Főiskola keretein belül, a nevezett alanyi kör által létrehozott „Rendvédelmi – történeti Füzetek”-ben és az ehhez kötődő internetes felületén jelentek meg. A rendészet meghatározó alanyi köre nem egyszer előre meghirdetett konferenciákon próbálta nyílt vitában cáfolni a rendvédelem néhány fős képviselőinek tanait, ennek ellenére szóbeli polémia az utóbbiak távolmaradása miatt egyszer sem bontakozott ki. Maradt így a számos publikációban megjelent és sokak tollából eredő esszenciális cáfolat: rendvédelem, mint önálló és tudományos tartalommal rendelkező szakkifejezés a virtuális térbe való. Ugyanakkor a tudománnyal szembeni alázat és korrektség jegyében érdemes lenne talán még egy kísérletet tenni egy olyan fórum létrehozására, melyen a rendvédelem képviselői nyílt vitában védhetnék meg álláspontjukat.

Rendészettudomány?

A rendészet akkor lesz tudomány, ha minőségi elemeiben eléri az anyatudományának, azaz a közigazgatástudomány szintjét, amit aztán az erre hivatott tudományos fórumok elismernek. Ha a jogalkotók végre tudomásul veszik a rendészet elméleti szakemberei elsöprő többségének a rendvédelem semmivel sem igazolt elnevezésének elvetésére tett számos és bizonyított állításán nyugvó javaslatát, és a rendészetet minden aspektusban rendészetnek nevezik, amihez képest a rendvédelmet legfeljebb analóg kifejezésként használják. Ha a rendészetnek lesz összefüggő axiómája és konszenzusos alapon kiérlelt zárt fogalmi kerete, stratégiája, az alkotmányos alapjai tisztázásra kerülnek, lesz végre letisztult nemzetközi összevetése, tudományos alapon megtörténik az államigazgatási rendészeti szervek összehasonlító elemzése, ha a rendészet tudományos választ ad majd arra, hogy a helyi önkormányzatok rendészeti szerveinek fejlődése miért rekedt meg több mint tíz éve, vagy mit keres a végrehajtói hatalmi ág helyett a törvényhozói hatalmi ágban a rendészeti igazgatást megtestesítő Országgyűlési Őrség, ha majd a tudományos módszerek mentén analizálásra kerül a politika és a rendészet kapcsolata. Ha a praxis végre visszaigazolja a rendészet tudományosan megalapozott szignifikáns állításait (ebben a körben ugyanis jobbra semmi nem történt az elmúlt évtizedekben, amelynek egyik oka az NKE RTK erre rendelt menedzsmentjének rendelkezésére álló perspektívájának kevés dinamizmust mutató állapota).

A felsorolás közel sem teljes. A kimaradt minőségi tényezők közé tartozik többek között a rendészetelmélet releváns materiális tényezőinek alaptantárgyi szinten történő egységes egyetemi oktatása is. Amihez persze előbb kari vezetői szinten a diagnózis felállítása után, a prognózis világos meghatározásával egységesíteni kellene a tárgybeli materiát.

Álláspontunk szerint jelenleg a rendészet főleg szakma, kevésbé tudomány. Utóbbi esetében inkább a közigazgatási jogtudományról leválni próbáló, építkező, alakulóban lévő rendészettudományról beszélhetünk, mint kész tudományágról. Egy olyan fejlődésben lévő tudományterület, amelynek „*elméleti, tudományos kutatásokkal történő megalapozása folyamatban van*” (Christián, 2022). Ugyanakkor vitathatatlan tény, hogy az utóbbi évtizedekben nagyszerű szellemi alkotások születtek, hozzáadott értékkel rendelkező publikációkat ismerhettünk meg, a rendészeti kutatás soha nem látott mértékben fejlődött, és ennek eredményeként a rendészeti tudáshalmaz egyre nagyobb. Kiemelkedik a ma élő kutatói körből a rendőrség alkotmányjogi szerepét elsőként monográfiában összegző és a rendszerváltozás körüli idők első rendészeti professzorává lett Szikinger István, a rendészet elméletének hosszmetseti kimunkálója és

a tárgybeli publikációkban kihagyhatatlan, kimagaslóan legtöbbet idézett akadémiai doktor, Finszter Géza, a kriminológiai kutatásait a rendészetre is kivetítő Korinek László akadémikus és Kerezsi Klára professzor, a nemzetbiztonsági rendészetet feltáró Boda József, a rendészet történetét elsőként feldolgozó Sallai János, vagy az önkormányzati rendészeti kutató Christián László, továbbá a rendészet alkotmányos helyzetét utóbbi években kutató Patyi András professzorok. Mellettük számos elméleti szakember neve ismert még, mint az új generációsok közül például Buzás Gábor, Hautzinger Zoltán, Pallo József vagy Merkl Zoltán.

A rendészet tudományá válásának folyamatában természetesen az elméleti ütközések, amelyek egyik összetevője, hogy a rendészet fogalmának meghatározása igen nehéz. Tekintettel például a specifikumokra (Pallo, 2017). A többféle útkeresés által és miatt diszharmonizáló állítások jelentek meg mérvadóknak szánt művekben, sőt esetenként kevésbé védhető állítások is születtek. Álláspontunk szerint példázza ezt a *Rendészettudományi szaklexikon*, amely tagadhatatlanul unikális, a maga nemében az első és több tekintetben fontos háttéranyag a rendészet műveléséhez. Egy olyan dicséretes kiadvány ez, amely a szerzők által megfogalmazott több mint háromezer rendészettel kapcsolatos szócikket tartalmaz. Legfőbb értéke, hogy van. Miközben az alkotók tudományos jellegű összteljesítménye vitathatatlan, rá kell mutatni arra a tényre, hogy a számos helyes és igazodási pontot adó szócikk mellett a lexikon sok esetben inkább a 19. századból való palackposta (Korinek, 2020), mint a rendészet 21. század üzenete. Sajnálatosan az egyes szómagyarázatok a rendészet tudományá válása szempontjából újragondolandó (sőt bizony itt-ott elfogadhatatlan), jogilag kezelhetetlen állításokat is tartalmaznak. Ilyen például a „*Hatályosság*” szócikk, ami tárgyat a szerző a kifejezésnek minden jogi norma esetére vonatkoztatása helyett értelmezhetetlenül kizárólag a büntetőeljárás jogra szűkítve határozza meg. Vagy ilyen tévedés az „*Ítélet*” kifejezés mögötti magyarázat, ami szerint ez egy büntetőjogi főkérdésben született bírói döntés, amely önálló fellebbezéssel támadható. A tárgyi tévedés abban jelentkezik, hogy egyfelől ítélet a fellebbezés utáni ítélet is, ami újabb fellebbezéssel már tovább nem támadható (Korinek, 2020), másrészt a szócikk írója kifejejtette a közigazgatási, a polgári és a szabálysértési ítéletek tárgykörbe vonását. Ugyanilyen tárgyi tévedés a „*Közokirat*” szócikk esetében azt állítani, hogy „*alapvetően a polgári jogviszonyokhoz köthető fogalom*”. A közokirat fogalmát a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény 323. § (1) bekezdése határozza meg, amely fogalom aztán – jellemzően a bizonyítási eljárásban – a közigazgatási, a büntető és a szabálysértési jogviszonyokhoz legalább annyira köthető, mint a szócikkben említett polgárihoz. A szócikk abban is hibás, hogy a szerző rosszul idézte a kiállítói alanyi kört, amennyiben „*a bíróság, közjegyző vagy más*

hatóság” megnevezése után kihagyta a „közigazgatási szerv[et]” (amely nem csak hatóság lehet) mint közokirat kiállítására jogosult alanyt.

Ezek a hibás meghatározások a rendészettudomány tényleges kialakulását veszélyeztetik (Korinek, 2020), de legalábbis nagymértékben hátráltatják. A lexikon általános ellenőrzése keretében az ilyen magyarázatok sürgős revideálása indokolt. A korrekció mellett erősen javasolt a lexikon azon szócikkeinek az elhagyása is, amelyeknek semmi köze a rendészethez. Mindjárt az első néhány oldalról egy-két példa: nehezen érthető, hogy mit keres egy rendészeti tartalmú lexikonban az orvosi tudástárba való acetilkolin, vagy az adójogszabályok értelmezési rendelkezéseibe tartozó adó, adóalany, adóellenőrzés szócikk. Sajnálatosan több tucat hasonló példa hozható. Végül álláspontunk szerint egy tudományos lexikonban helytelen az adott kifejezést kizárólag úgy magyarázni, hogy „erről X azt írta: ...”. Még akkor is, ha az idézett szerző gondolata egyebekben kihagyhatatlan abban a szócikkben (Hautzinger, 2020).

A *Rendészettudományi szaklexikon* hibáinak felvetésével azt próbáltuk érzékelteni, hogy amennyiben a jelen vagy a jövő rendészetkutatói ebből a műből merítenek, és nem akarnak esetlegesen téves vagy nem kellően alapos, átgondolt, kiérlelt téziszből kiindulni, akkor fenntartással vegyes különös gondossággal kell kezelniük az adott szómagyarázatot.

Ugyanilyen fenntartással és kritikával kell kezelnünk azt a meghökkentően sokak által képviselt koncepciót, amely a rendőrség és a rendészet között egyenlőség jelet tesz, ennek keretében a rendészettudományt azonosítja a rendőrtudománnyal. A rendőrség nem egyenlő a rendészettel, a rendészettudomány (amiről tudjuk tehát, hogy alakulóban van) pedig a rendőrtudománnyal. Már amennyiben van rendőrtudomány. Álláspontunk szerint még annyira sincs, mint rendészettudomány, de ennek elemzése nem ennek a tanulmánynak a tárgya.

A rendészet szervezeti és tevékenységi levezetésben a civil közigazgatás része, és mint ilyen élesen elkülönítendő a rendőrségtől. Rendészet az egész, a rendőrség a rész. Ugyanilyen rész a többi államigazgatási és önkormányzati rendészeti szerv is. Valamennyi rendészeti szerv a közigazgatás intézményrendszerén belül funkcionál, valamennyinek van – de igen eltérő mértékben – a biztonság keretén belül veszélymegelőző, veszélyt elhárító és rend visszaállító jogköre. Ezek a tevékenységek dominánsan a közigazgatási, a szabálysértési és a büntetőjogon belül valósulnak meg (Patyi & Sáfrány, 2023).

A mai, 21. századi modern értelemben vehető rendészeti igazgatás és az adekvát rendészet szervezeti értelmű kialakulása a rendszerváltozáshoz köthető, amikor a rendőrségtől strukturálisan és irányítási értelemben levált a polgári és a katonai nemzetbiztonsági rendészet. A hatályos jogi rend szerint az alapot a központi államigazgatási szervekről, valamint a Kormány tagjai és az államtitkárok

jogállásáról szóló 2010. évi XLIII. törvény (Ksztv.) adja meg, amely az államigazgatási alrendszer koherens részeként nevesíti a rendőrség mellett a polgári nemzetbiztonságot, a büntetés-végrehajtást és a hivatásos katasztrófavédelmi szervezetet. De nem csak a központi államigazgatásban működik a sorolt négy rendészeti szerv (ami egyébként kibővül az Országgyűlési Őrség mellett a NAV pénzügyőr szervezetével is, de ennek elemzése sem a jelen tanulmány tárgya), hanem a municipális rendészetben is több jogalany vigyázza a köznek a biztonságát. Az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek tevékenységéről... szóló 2012. évi CXX. törvény (Rendészeti tv.) ide sorolja például a közterület-felügyelőt, a természetvédelmi őrt, a hegyőrt. A központi államigazgatás és az önkormányzati igazgatás (továbbá az Országgyűlési törvényben, a Vámtörvényben) nevezett szervekre, személyekre figyelemmel nem lehet a rendészetet egyedül a rendőrségre szűkíteni.

A rendészeti igazgatás része a közigazgatásnak, így magán viseli annak alapvető tulajdonságait (Finszter, 2014), de egyben megvannak a maga differencia specifikái, sajátos jellemzői. Mint a közigazgatástól elszakíthatatlan igazgatási ágazatot (tevékenységet) pontosan ezek a jellemzők különböztetik meg a többi igazgatási ágazattól (tevékenységtől). Minden igazgatási ágazatnak sajátos az igazgatási (jogi) tárgya és annak megvalósíthatóságához törvényileg rendezett eszközrendszere. Ezen ismervek alapján választjuk el egymástól az oktatási, egészségügyi, honvédelmi, média, gazdasági stb. és a rendészeti ágazatot. A rendészeti ágazati család mindegyik szervezetének ugyanaz az igazgatási (jogi) tárgya és az ennek realizálásához való eszközrendszere. Ha ezt az axiómát elfogadjuk, akkor nem lehet a rendészetet csak a rendőrségre szűkíteni. Ha pedig ezt az alapigazságot nem fogadjuk el, akkor a cáfolatot bizonyítani kell(ene). Explicite: ennek hiányában nincs helye a rendészetet csak a rendőrségre érteni.

Az a tény, hogy mégis összemosódik a két kategória, annak vélhetően az az oka, hogy a tárgybeli matéria kialakulásának kezdetén, vagyis a 18. század végétől a francia és a porosz szakirodalomban még ugyanazt értették a rendőrség és a rendészet tartalmi jellemzőin. A rendészet szinonimája a rendőrség volt. Bizonyítja ezt többek között Sallai János, amikor azt írja: „*Franciaországban vagy Poroszországban a (rendőr) rendészettudomány elfogadása a XIX. század végén, XX. század elején általánossá vált...*” (Sallai, 2021). Aztán sajnálatosan ez a tan belemerevedett, kötelezőnek vett tézissé vált a későbbi rendészetfelfogásba. Modellezi ezt a problémát a 20. század végi kiváló tudós Szamel Lajos esete is, aki elsőként készített monografikus munkát a rendészetéről, amelynek centrumában viszont csak a rendőrséget vizsgálta. A neves professzor 1991-ben a Magyar Tudományos Akadémia Kutatások Programirodája megbízásából készített tanulmányában az 1870-es Lorenz von Steintől származó *Handbuch*

der Verwaltungslehre und des Verwaltungsrecht című könyvéhez visszanyúlva azt írja: „...a materiális rendészetfogalomhoz kapcsolódott a 18. században egy szervezeti-intézményi fogalom, amelyen a [...] rendőrségi szervezetet értették.” (Szamel, 1992). Majd így folytatja: „Ezt követően az elméleti és a politikai küzdelem tárgya az lett, hogy a közhatalmat közvetlenül megtestesítő rendészeti (azaz rendőri) szervek tevékenysége korlátoztassék a közrend oltalmazására...” (Szamel, 1992). A továbbiakban Szamel következetesen felváltva használja a rendészetet a rendőrséggel, a két kifejezés között nem tesz különbséget. A professzor egyetlen gondolatot sem szentelt a mű megírásakor már törvényileg rendészeti szervnek minősített nemzetbiztonságra, büntetés-végrehajtásra, többi rendészeti szerve. Vagyis objektíve alaptétel: Szamel korában már messze nem a rendőrség az egyetlen rendészeti szerv, ennek ellenére a vonatkozó publikációja kizárólag csak a rendőrséget vizsgálta.

Mint látható a Ksztv. és a Rendészeti tv. alapján explicite nem védhető álláspont rendészet alatt csak a rendőrséget érteni. Az állítás helyességére utal Finszter Géza *Rendészetelmélet* című szakkönyve, amelyben fejezetekben – legjobb tudomásom szerint elsőként – értékeli a rendőrség melletti egyéb rendészeti szervek közül például az önkormányzati, vagy a katasztrófavédelmi rendészetet. (Megjegyzendő, hogy a *Rendészeti szakklexikon* nem tudni milyen tematikai megfontolásból rögzíti a „Rendészeti szervek által elérhető nyilvántartások” magyarázatát, de kifejti a rendészet egyik legkarakterisztikusabb jellemzőjét, a „Rendészeti szervek” szócikket.)

Fontosnak tartjuk a fentiek zárásaként rögzíteni, hogy ha a rendőrség megjelenik más közigazgatási ágazatban, attól még az ott végzett feladat nem rendészeti, annak a másik ágazatnak profilja nem lesz rendészeti determináltságú. Így például azzal, hogy a koronavírus elleni állami fellépés létrehozta a kórházparancsnoki rendszert, attól még nem beszélhetünk orvosi rendészetről (Skorka, 2020). Hiányoznak ugyanis a rendészet elengedhetetlen jellemzői (jogi tárgy/adekvát eszközrendszer). A kórházak orvos főigazgatója mellé a 287/2020. (VI. 17.) kormányrendelettel kinevezett, többnyire rendőr (kisebb részben egyéb) hivatásos állományú közfeladata nem egyezett meg a rendészeti közfeladattal (vagyis a közbiztonság védelmével). Nincs rendészeti jogi tárgy. A kórházparancsnok funkciójából adódóan emellett nem gyakorolhatta a rendészetre jellemző intézkedéseket, kényszerintézkedéseket, titkos eszközöket, a koronavírus elleni fellépésében nem gyakorolta az erőszak-monopóliumot. Nincs rendészeti eszközrendszer. A statuáló kormányrendelet nem adott a kórházparancsnoknak a büntetőjog által védett speciális utasításadási jogot, nevezetesen nem adhattott ki parancsot, holott a parancsadás a rendészet egyik legkarakteresebb jellemzője. Vagyis a „kórházi rendőrt” egyetlen rendészeti differencia specifikai

igazgatási elemmel sem ruházta fel a statuáló jogszabály. De nem is kellett, hiszen a kórházparancsnoki rendszert nem a társadalmi szintű biztonságot veszélyeztető állapot hozta létre. A társadalom egészségügyi helyzete abnormális állapotba került, de a közbiztonság nem. Nem forgott közvetlen veszélyben, de még közvetettben sem. Vagyis a kórházparancsnoki rendszer nem a közbiztonság javításának a célja, ellenben az egészségügyi igazgatásban addig jellemző irányítási zavarok, humánmenedzsmenti problémák kiküszöbölése, ennek pozitív hozadékaként a járvány elleni sokkal hatékonyabb fellépésnek kívánatos szervezeti átalakítási igénye hozta létre. Az az alkotmányosan igazolható kormányfői akarat, hogy az irányítási kihívások kérdésében a járványhelyzetet nem mindenben uraló első számú egészségügyi tárcavezető mellé egy profi, rendszertani értelemben irányítani tudó, tekintéllyel bíró államigazgatási vezető kerüljön. Így került be a kormányzati irányítási mechanizmusba a belügyminiszter és a miniszterelnök által kinevezett 108 kórházparancsnok. Hangsúlyozandó, hogy a kórházparancsnokok a vonatkozó rendelet szerint nem parancsnoki munkát láttak el, hanem a gyakorlatban a kórház járvány elleni fellépésének szervezésében működtek irányítóként közre. Erre figyelemmel kevésbé látszik megalapozottnak ez a kijelentés: „...a rendészet kiemelt helyet kapott a koronavírus világjárvány kezelésében...” (Sallai, 2021). Nem a rendészet kapott kiemelt szerepet, a rendészeti igazgatás nem vette át az egészségügyi igazgatás tárgyát, eszközrendszerét, ugyanígy a rendészet tárgya és eszközrendszere irreleváns volt a kórházparancsnoki rendszerben. Csupán logisztikai szerepét töltötte be, segítséget nyújtott, amelyben semmilyen rendészeti elem nem szerepelt. Álláspontom szerint a fenti mértékadó rendészeti fogalmi elemek tükrében a kórházparancsnoki státus létrehozatalával nem jött létre az orvosi rendészet.

A rendőrségre vonatkozó jogszabályok fejlesztésének perspektívái

Jelen tanulmány következő részének elkészítéséhez 49 közterületen szolgálatot teljesítő rendőr, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar 32 másodikéves nappali tagozatos hallgatója és 29 mester szakos hallgatója segített. Valamennyien azt a két, egymással összefüggő kérdést kapták, hogy „*Mit ért a rendőrségi törvény 29. § (1) bekezdés a) pontja azon rendelkezése alatt, mely szerint a rendőr igazoltathatja feladata ellátása során azt, akinek a személyazonossága a közrend, a közbiztonság védelme érdekében megállapításra szorul? Mi az igazoltatás célja a közrend, közbiztonság védelme szempontjából?*”

A válaszokból: „*Roma lakosság jelenléte miatt kell a településen igazoltatni.*” „*Tanyavilágban a lakosság-rendőrség napi kapcsolatát jelenti az igazoltatás.*”

„Azért kell a közrend miatt igazoltatni, hogy a lakosság jól érezze magát.” „A közbiztonság miatt a településeken a növényzet átlátható kell tenni, hogy ne legyen hely, ahol elbújnak az elkövetők.” „Tereken a padok kialakítása, hogy ne vonzza a hajléktalanokat.” „Szubjektív biztonságérzetet növeli a közvilágítás minőségének javítása.” „Aluljárók, vasútállomások biztonsága, hajléktalanok felszámolása.” „Állomások, terek, parkok biztonsága miatt kell igazoltatni, hogy csöves, drogos, piás ne legyen.” „Az igazoltatás lényegét a járőri létszám határozza meg a legjobban.” „A retkek kitakarítása a városból megkívánja az igazoltatást.”

Nem volt olyan válasz, amely szerint a rendőr köteles intézkedni (a közbiztonság/közrend védelmében) a jogellenes cselekmény észlelésekor, vagy ennek gyanúja, közvetlen veszélye esetén, ami rendszerint az igazoltatással kezdődik. A válaszok közel harmada (19) a közbiztonság, közrend védelmében történő igazoltatást az intézkedő rendőr belátására bízta (néhány ezt tipizáló válasz: „A rendőr szubjektív megítélésén múlik”, „Bárkit lehet igazoltatni, ha a rendőr úgy látja jónak”, „A rendőr akit akar, azt igazoltat”). Mintegy harmada a válaszoknak (21) nem tudta értelmezni a törvényi normát (az ide vonatkozó válaszokból: „Szerintem, hogy a közrend, közbiztonság legyen”, „Nem tudom mi az igazoltatás”, „Hathatós rendőrség”, „Fontos a társadalmi rétegződés”, „Lakosok intelligenciája”), az utolsó harmad válaszában (21) jelent csak meg a jogsértés esetén való intézkedési kötelezettség, ami az igazoltatáshoz is kötődik („Az igazoltatás megszakítja a jogsértést”, „Azt kell igazoltatni, aki tetteivel veszélyezteti a közbiztonságot”, „Ne legyen a lakosság ellen jogellenes cselekmény” „Körözik, mert veszélyt jelent a közbiztonságra, ezért igazoltatni kell”).

A fenti, közel sem reprezentatív felmérésből nem lehet messzemenő következtetéseket levonni. Azt azonban talán igen: a közbiztonság, közrend védelmének tartalmilag helyes értelmezése és az ebből eredő igazoltatási rendészeti intézkedés a végrehajtói állományban, illetve a nappali rendészeti és a mester szakos levelező állomány körében súlyosan nem egységes értelmezésű.

Egyebekben a rendészet kutatói között sem. A ritka rendészet tárgyú viták egyike jelen sorok írója és Christián László felfogásbeli különbségében testesül meg. Nevezett kutató (Szamel 1992-es publikációjának alapján megfogalmazott és mások által is átvett) álláspontja szerint „a közrendet akként határozhatjuk meg, hogy a hatályos jog által deklarált rend, amely a társadalmi együttélés alapját képezi, és amelyet az állam erre felhatalmazott szervei közhatalom birtokában védenek” (Christián, 2018), amely közrend így a rendészet centrális eleme, a közbiztonságot megelőző primátusi státuszú. Vitatom Christián László álláspontját. Ugyanis „A rendészeti szervek közös védendő értéke a közbiztonság” (Merkel, 2022), a közrend nem feltétlenül a hatályos jog által

deklarált rend. Ezt a megközelítést több más tanulmány is rögzíti. A vonatkozó publikációk summázataként itt most csak annyit – szemben a közrend rendszethez való viszonyának árnyalásával –, hogy ezekben a tanulmányokban felvetett érvelésekre cáfolat eddig nem született. Főleg nem a sok publikációban nevezett 13/2001. (V. 14.) AB határozatban foglaltakra tekintettel, amelyben a testület a közrendhez képest a közbiztonságot ruházta fel alkotmányos érték-tartalommal. De arra a bizonyított tényre sem született magyarázó válasz, hogy a közrendi tevékenység számos külföldi és hazai szerző szerint a jogon kívüli, főleg erkölcsi normákat hivatott védeni, márpedig a rendészet olyan tevékenység, ami kizárólag az alkotmány keretei között, szigorúan jogilag szabályozott esetekben léphet fel. A legitim fizikai kényszer, az emberi alapjogok korlátozásának lehetőségére tekintettel a jogon kívülinek is értelmezhető közrend védelme így nem lehet a rendészet tárgya. A közrend lehet egyben „*a jó közösségi rend*” (Buzás, 2022), ami számos viszonyrendszerben minden normativitást nélkülözhet. „*A közrend [...] a közjó része*” (Tihanyi, 2017). Vagyis a közrend bizony nem csak a hatályos jog által deklarált rend, ellenben lehet erkölcsi vagy lakóközösségi rend is (egy társasházban a jó közösségi rendhez tartozik, hogy hétvégén 14.00 órától nem végeznek a lakók zajjal járó tevékenységet). A közjó olyan emberi cselekvéseket tartalmaz, amelyek a társadalom, a közösség többi tagjainak életét magasabb minőségbe helyezik, boldogságot közvetítenek, boldogulást segítenek (például pénzgyűjtés a pedofil áldozatai életkörülményeinek javítására, élelem gyűjtés a menekült tábor lakóinak stb.). A közrendnek ebben a konstellációban viszont semmi köze a rendszethez. Az pedig a rendészet tiszta dogmatikai rendezése kizárja, hogy a jogi tárgyát kétértelművé tegyük. Ebből következően határozottan kijelenthetjük: a közrend legfeljebb alternatív kifejezése lehet a közbiztonságnak. Fordítva viszont nem igaz.

Szóval a közrend és a közbiztonság megítélésében szabadon érvényesül a kutatói gondolkodás, nincs egységes álláspont. De nem is lehet, mivel olyan meghatározhatatlan jogfogalmakról van szó, aminek értelmezését, magyarázatát a jogszabályok még csak meg sem kísérelték. Kivételt képez ez alól a gyülekezési jogról szóló 2018. évi LV. törvény, amely a gyülekezési jog gyakorlásának tiltását írja elő, ha ez a „*gyűlés a közbiztonságot, a közrendet közvetlenül, szükségtelen és aránytalan mértékben veszélyezteti*”. A törvényalkotó a közbiztonság veszélyét különösen abban látja, ha a gyűlésre felhívás vagy a gyűlés bűncselekményt, illetve erre való felhívást testesít meg, míg a közrend veszélye akkor áll be, ha a felhívás mentességet élvező alany (például diplomata) vonatkozásában kötelezettség teljesítését akadályozza, továbbá ha a bíróság működését, illetve a közlekedés rendjének sérelmét idézi elő. Természetesen ez az értelmezés de lege lata a gyülekezési jog alkalmazásában ad viszonylag

egészen egyértelmű támpontot a rendőri hatósági jogalkalmazásnak, viszont de lege ferenda akár az Alaptörvény szintjéig mérvadó lehetne. De amíg csak a gyülekezési jog alkalmazásának keretein belül értelmezendők a közbiztonság és a közrend kifejezések, addig nem beszélhetünk általános rendészeti jogi értelmezésről. Ajánljuk ezt a gondolatot a kodifikátorok figyelmébe azzal, hogy addig, amíg nem teremtenek jogalkotói felelősségükre figyelemmel rendet ebben a kérdésben, addig a fent körülírt felmérés szerinti, elvileg akár a rendőri önkényt is legalizáló aggályos rendőri értelmezés megmarad.

Aztán amíg ez nem történik meg, addig mi, a rendészet elméleti szakemberei polemizálhatunk tudományos meggyőződésünk szerint privilegizálva a közbiztonságot vagy éppen a közrendet. Ennek ugyan lehet hozzáadott értéke az alakulóban lévő rendészettudományhoz, de a gyakorlat számára nem sok. Ha csak úgy nem, hogy a vonatkozó kodifikációs eljárásban a konkrét szövegezésnél figyelembe veszik (vennék) az elmélet eredményeit.

Utolsó gondolatként szeretném felvetni azon álláspontomat, hogy a kialakulóban lévő rendészettudomány fejlődéséhez, de még inkább a rendészeti hatósági jogalkalmazás egységesítéséhez, a kívánatos jogértelmezéshez szükségesnek tartjuk az Alaptörvény rendőrségi feladat meghatározó szövegének és az erre épülő rendőrségi törvény rendőrségi feladatot tovább bontó normájának alapos újragondolását. Mert bizony utóbbi szövegezése nem egy elemében egyszerűen értelmezhetetlen. A mai helyzet szerint az Alaptörvény átvette a korábbi Alkotmány 2008-ban megváltozott szövegét. 2008-ig az Alkotmány alapján a rendőrség alkotmányos meghatározás szerinti feladata „a közbiztonság és a belső rend védelme”, majd a határőrség rendőrségi szervezetbe történő integrációja okán történő alkotmány módosítás 2008-ban a rendőrség feladatát „a közrend és a közbiztonság védelme” kifejezésben fogalmazta meg (Patyi, 2009.) Hogy miért váltotta az addigi „belső rend” kifejezést a „közrend”, a mai napig senki nem tudja. Vagyis a 2008 előtti Alkotmány szövegében olvasható belső rend – mint rendőrségi alapeladat – kifejezést „*úgy váltotta fel a közbiztonság kifejezés, hogy ennek okát, magyarázatát a tudomány vagy a jogalkalmazás megkapta volna*” (Balla, 2019) a jogalkotótól. (Sokadik eset.)

Minden esetre azóta is sztereotip kíséretje a közbiztonság szónak... A mai Alaptörvény 46. cikk (1) bekezdése a rendőrség társadalmi rendeltetését, alapeladatát öt elem együttesében határozza meg, nevezetesen: 1) a bűnmegelőzésben és felderítésben, 2) a közbiztonság védelmében, 3) a közrend védelmében, 4) az államhatár védelmében, 5) a jogellenes bevándorlás elleni közreműködésben.

Ha önmagában ezt az öt alapeladatot a kifejezések mögötti tartalom szempontjából megvizsgáljuk, akkor többek között a következő kérdések tehetők fel. Miért kell külön megnevezni a bűnfelderítést és megelőzést akkor, amikor

a hazai szakirodalomban nincs szerző, aki ezeket a tevékenységeket a közbiztonságtól, közrendtől elválasztotta volna. Vagyis a közbiztonság, közrend védelme természetesen magában foglalja a bűn elleni prevenciót, az elkövetett bűn felderítését, így ez a szövegrész egyszerű redundás fordulat. De ez a logikai következtetés ugyanígy megtehető az „államhatár védelme” esetében is, amely tevékenység szintén koherens része a közbiztonságnak. Szintén érthetetlen annak alkotmányos rögzítése, hogy „*A rendőrség részt vesz a jogellenes bevándorlás megakadályozásában.*” A jogellenes bevándorlás elleni fellépés szintén része a köz rendjének, biztonságának, ennek logikájában miért kell az idézett szöveget alaptörvényi erőre emelni? Ha pedig ezt túl általános keretnek vélhette a jogalkotó, akkor miért nem értette bele a „bűncselekmények megakadályozása” jogszabályi elembe? Hiszen a jogellenes bevándorlás is bűncselekmény... De ha már ezt az Alaptörvény szövegezője annyira fontosnak tartotta megszövegezni, akkor miért nem emelte ki alkotmányos alapfeladatnak például a terrorizmus elleni küzdelmet?

Álláspontom szerint az Alaptörvény rendőrségi közfeladat-meghatározása a jelen szövegezésében meglehetősen fregmentált. A széttördeltség indokolatlan, logikájában értelmezhetetlen. Mivel az Alaptörvény jellemzően nem hatásköri törvény, ezért indokoltnak látjuk a jogsértő bevándorlás elleni, vagy az államhatár konkrét védelmére irányuló jogkörök nevesítésének elhagyása mellett a lehető legáltalánosabb, de félre nem érthető alapfeladat-meghatározás megragadását. Ennek konkrét szövegére egy javaslat: „A rendőrség alapvető feladata a közbiztonság (közrend) védelme.” Ez a normaszöveg viszont csak akkor fejtheti ki társadalmi célját, ha a jogalkotó meghatározza az értelmező rendelkezésében vagy a törvény magyarázatában azt, hogy mit ért közbiztonság, közrend alatt. Amihez irányadó lehet a fent idézett gyülekezési törvényben foglalt értelmezés. Ha viszont ez elmarad, marad a jelenlegi közel sem kívánatos kusza helyzet.

Megvizsgálva a ma hatályos rendőrségi törvény I. fejezetének első alcímét, majd az 1. § (1) bekezdés szövegét a fenti jogalkotói pongyolaság mellett még nagyobb gondolati zavart láthatunk. Kezdjük azzal, hogy nem tudható miért írja a törvényi fogalmazó egyszer nagy betűvel a szervezet nevét („*A Rendőrség feladata*” – első alcím), máshol pedig kis betűvel („*A rendőrség feladata...*” – 1. § első mondata) és később is?

Nagyobb probléma viszont a rendőrségi törvény tételes feladatmeghatározása. Ezt a jogalkotó az Alaptörvényben meghatározott feladatra utalással kezdi (ezt is pontatlanul, ugyanis az Alaptörvény „alapfeladat” kifejezéséhez képest az általánosabb tartalmú „feladat” szót használja), majd úgy folytatja, hogy ezen feladatok mellett a rendőrség feladata „*a határforgalom ellenőrzése*”, „*a terrorizmus elleni küzdelem*”, „*az e törvényben meghatározott bűnmegelőzési,*

bűnfelderítési célú ellenőrzés”, „a bűncselekményekből származó vagyon visszaszerzése”, „az idegenrendészeti és menekültügyi feladatok ellátása”.

Az alaptörvényi alapfeladat-meghatározáshoz képest értelmezhetetlen a rendőrségi törvény feladatmeghatározási logikája. Egyfelől azért, mert minden fent nevezett törvénybeli feladatot magába foglal az alaptörvényi szöveg. „*A határforgalom ellenőrzés*” része az alaptörvénybeli „*államhatár védelme*” alapfeladatnak. Az államhatárt ugyanis határforgalmi ellenőrzés nélkül nem lehet védeni. Ugyanilyen megállapítások tehetőek a további rendőrségi szövegezés tekintetében is. „*A terrorizmus elleni küzdelem*”, „*az e törvényben meghatározott bűnmegelőzési, bűnfelderítési célú ellenőrzés*” feladatot magába foglalja az Alaptörvény „*bűncselekmények megakadályozása, felderítése*” szöveg tartalmi értelmezése. Még akkor is, ha a rendőrségi törvényben megjelölt bűnmegelőzés és bűnfelderítés a rendőrségi, más rendészeti és egyes állami szerveknél jelentkező bűn elleni (és a Nemzeti Védelmi Szolgálat hatáskörébe tartozó) fellépésre utal. „*Az idegenrendészeti és menekültügyi feladatok ellátása*” mint a rendőrségi törvényben megjelölt feladatot pedig „*elyeli*” az Alaptörvény „*közbiztonság, közrend védelme*” alapfeladat meghatározása.

Adódik a kérdés, ha már a rendőrségi törvény alkotói fontosnak tartották „*a bűncselekményekből származó pénz visszaszerzése*” feladatot kiemelni, akkor miért nem tartották legalább ilyen fontosnak a pedofil tartalmú bűncselekmények elleni fellépés nevesítését?

Nem tudni továbbá, hogy mit értett a rendőrségi törvény alkotója az 1. § (2) bekezdésben azon, hogy az ezt követő arab számokkal jelölt hatásköri felsorolást „*bűnmegelőzési, bűnüldözési, államigazgatási és rendészeti feladatkörben*” történő rendszerbe sorolta. Nem tudható, hogy vajon mit kell érteni államigazgatási és a külön nevesített rendészeti feladatokon? Ez a kérdés rámutat arra, hogy a jogalkotó egymástól elkülöníthető kategóriaként kezeli az államigazgatási és a rendészeti feladatokat, mihez képest tehát nem feladatokat sorol, hanem a dogmatikailag mást jelentő és tartalmú hatásköröket, másrészt elkülöníti az elkülöníthetetlen államigazgatási és rendészeti feladatkört. Magyarázat erre sincs. Miként a fent körülírt többi problémára.

Álláspontunkat összegezve kijelenthető, hogy az Alaptörvény és a rendőrségi törvény közbiztonság, közrend fogalompárja a hatósági jogalkalmazásban erősen aggályos, de legalábbis az igazoltatás rendészeti intézkedés, és minden egyéb olyan törvényi esetben, ahol a jogfogalmazó ezeket a kifejezéseket használja önkényes értelmezésre ad lehetőséget. De ezek a terminusok elméleti értelemben is a szubjektív magyarázat semmire sem vezető tág keretét adják. Kijelenthető továbbá, hogy generálisan újragondolandó és egzaktan újrafogalmazandó az Alaptörvény rendőrségre vonatkozó alapfeladat-meghatározása (egyáltalán

kell ez a törvényi cikk a fundamentális chartánkba?), illetve hosszszerszetében újra kell fogalmazni az Alaptörvényre épülő rendőrségi törvény feladat-, majd utóbbi hatásköri meghatározását.

Felhasznált irodalom

- Balla Z. (2017). *A rendészet alapjai és egyes ágazatai*. Dialóg Campus.
- Balla Z. (2019). Leegyszerűsített sémák, újragondolandó tézisek. In Gaál Gy. & Hautzinger Z. (Szerk.), *Gondolatok a rendészettudományról* (pp. 33–41). Magyar Rendészettudományi Társaság.
- Buzás G. (2022). A közbiztonság, mint a rendészet célja a Bibliától napjainkig. *Magyar rendészet*, 22(4), 193–202.
- Christián L. (2022). *Komplementer rendészet*. Ludovika Egyetemi Kiadó.
- Christián L. (2018). Rendészeti szervek. In Jakab A. & Fekete B. (Szerk.), *Internetes Jogtudományi Enciklopédia* (Alkotmányjog rovat). (42. szócikk).
- Finszter G. (2014). *Rendészetelmélet*. Nemzeti Közszerológálati Egyetem Rendészettudományi Kar.
- Hautzinger Z. (2020). A rendészettudomány határtudományai. *Magyar Rendészet*, 20(3), 137–146.
- Korinek L. (2020). Utószó a rendészettudományi szaklexikonhoz. *Belügyi Szemle*, 68(1), 7–17. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2020.11.1>
- Merkl Z. (2022). A rendészet szerepe és feladatai az állam külső védelmében. *Belügyi Szemle*, 70(4), 739–756. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.4.6>
- Pallo J. (2007). Gondolatok a rendészet fogalmi és alkalmazási kérdéseiről. *Börtönügyi Szemle*, 26(2), 33–40.
- Patyi A. & Sáfrány J. (2023). Rendészet. In Jakab A., Könczöl M., Menyhárd A. & Sulyok G. (Szerk.), *Internetes Jogtudományi Enciklopédia*.
- Patyi A. (2009). A magyar honvédség és a rendőrség feladata. In Jakab A. (Szerk.), *Az Alkotmány kommentárja* (pp. 1449–1471). Századvég Kiadó.
- Sallai J. (2021). *A rendészettudomány etablációja és akkreditációja Magyarországon*. Rendészet Tudományos Tanácsa.
- Szamel L. (1992). A rendészet és a rendőrség jogi szabályozásának elméleti alapja. *Rendészeti tanulmányok*, 1(1), 3–31.
- Szikinger I. (1998). *Rendőrség a demokratikus jogállamban*. Sík Kiadó Kft.
- Tihanyi M. (2017). *Közrend, közbiztonság, rendészet a keresztény közgondolkodásban. Államtudományi Műhelytanulmányok 16*. Nemzeti Közszerológálati Egyetem.

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Balla Z. (2024). Ceterum censeo, ne beszéljünk még rendészettudományról. *Belügyi Szemle*, 72(6),1069–1085. <https://doi.org/10.38146/BSZ-AJA.2024.v72.i6.pp1069-1085>

Nyilatkozatok

Összeférhetetlenség

A szerző nem jelentett összeférhetlenséget.

Finanszírozás

A szerző nem kapott pénzügyi támogatást a kutatáshoz, a szerzőséghez és/vagy a cikk publikálásához.

Etikai nyilatkozat

Jelen cikkhez nem kapcsolódik adatkészlet.

Nyílt hozzáférésről szóló tájékoztatás

Jelen cikk a Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY NC-ND 2.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.0/>) feltételei szerint publikált Open Access közlemény, melynek szellemében a cikk bármilyen médiumban szabadon felhasználható, megosztható és újraközölhető, feltéve, hogy az eredeti szerző és a közlés helye, illetve a CC License linkje feltüntetésre kerülnek.

Levelező szerző

A cikk levelező szerzője Balla Zoltán, aki a balla.zoltan@uni-nke.hu e-mail címen érhető el.